دامستیک؛ دوره ۲۶، ویژه‌نامه (جنگ): ۷-۴

نشریهٔ علمی- ترویجی (حرفه‌ای)

دامِستیک

انجمن علمی- دانشجویی گروه مهندسی علوم دامی دانشگاه تهران؛ تابستان ۱۴۰۵

https://domesticsj.ut.ac.ir/article_109603.html

یادداشت سردبیر

جنگ؛ آزمونی برای تاب‌آوری صنعت دام و طیور

امید بوذری[1*]

[1] دانشجوی دکتری تخصصی فیزیولوژی دام و طیور، گروه مهندسی علوم دامی، دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، البرز، ایران

https://doi.org/10.22059/domesticsj.2026.109603

دردناک‌ترین رویدادهایی که می‌توانند مسیر زندگی یک ملت را دگرگون کنند، جنگ‌ها هستند؛ رویدادهایی که پیامدهای آن‌ها به میدان‌های نبرد و مرزهای جغرافیایی محدود نمی‌شود. این پیامدها از عمیق‌ترین لایه‌های زندگی فردی و خانوادگی تا پیچیده‌ترین ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، علمی و صنعتی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. جنگ، افزون بر تحمیل رنج‌های انسانی و ایجاد آسیب‌های روانی و اجتماعی، می‌تواند بنیان‌های اقتصادی جامعه را متزلزل سازد، زیرساخت‌های تولید را از کار بیندازد و روند توسعهٔ علمی و صنعتی کشور را با وقفه‌های جدی مواجه کند. در چنین شرایطی، صنایع مختلف، بسته به ماهیت فعالیت، میزان وابستگی به زیرساخت‌ها و پیچیدگی زنجیرهٔ تأمین خود، با چالش‌هایی متفاوت امّا به هم پیوسته روبه‌رو می‌شوند. در این میان، صنعت دام و طیور جایگاهی ویژه دارد؛ صنعتی که نه تنها با موجودات زنده و نیازهای مستمر آن‌ها سروکار دارد، بلکه یکی از ارکان تأمین امنیت غذایی جامعه نیز به شمار می‌رود. اهمیت این صنعت تنها به تولید گوشت، شیر، تخم‌مرغ و سایر فرآورده‌های دامی محدود نیست؛ بلکه به اشتغال، معیشت خانوارهای روستایی و شهری، پایداری کسب‌وکارهای وابسته و دسترسی مردم به منابع پروتئینی با کیفیت نیز گره خورده است. از همین رو، هرگونه اختلال گسترده در فعالیت این صنعت می‌تواند پیامدهایی فراتر از زیان اقتصادی تولیدکنندگان داشته باشد و امنیت غذایی و سلامت عمومی جامعه را نیز تحت تأثیر قرار دهد. یکی از ویژگی‌های اساسی صنعت دام و طیور، پیوستگی و وابستگی متقابل اجزای آن است. تولید در یک واحد دامداری یا مرغداری، حلقه‌ای مستقل و جداافتاده از سایر بخش‌ها نیست؛ بلکه به شبکه‌ای گسترده از فعالیت‌ها، زیرساخت‌ها و خدمات وابسته است. تأمین نهاده‌های خوراکی، حمل و نقل، تولید و توزیع دارو و واکسن، خدمات دامپزشکی، تأمین انرژی و آب، کشتارگاه‌ها، صنایع فرآوری گوشت، کارخانه‌های لبنیات، زنجیره سرد و شبکه‌های توزیع، همگی در تداوم فعالیت این صنعت نقش دارند. اختلال در هر یک از این حلقه‌ها می‌تواند به بخش‌های دیگر سرایت کند و در نهایت، عملکرد کل زنجیره را با مشکل مواجه سازد. این وابستگی متقابل در شرایط جنگی اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. تخریب زیرساخت‌ها، ناامنی مسیرهای حمل و نقل، محدودیت‌های تجاری، اختلال در واردات، جابه‌جایی کالا، دشواری دسترسی به منابع مالی و کاهش قابلیت پیش‌بینی بازار، همگی می‌توانند جریان عادی فعالیت‌های تولیدی را مختل کنند.

***نویسنده مسئول:** omid.bouzari@ut.ac.ir

بخش: فیزیولوژی دام و طیور **دبیر تخصصی:** دکتر محمدجواد کریمی ثابت

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۶/۰۴ **تاریخ بازنگری:** --/--/---- **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۵/۰۶/۰۷ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۵/۰۶/۰۹

رفرنس‌دهی: بوذری، ا. جنگ؛ آزمونی برای تاب‌آوری صنعت دام و طیور. *علمی- ترویجی (حرفه‌ای) دامِستیک*، ۱۴۰۵؛ ۲۶(ویژه‌نامه): ۷-۴.

ادامه یادداشت ...

گزارش سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد درباره تاب‌آوری زنجیره‌های ارزش دام در مناطق درگیر منازعه نیز بر ضرورت توجه به پیوندهای میان تولید، بازار، خدمات پشتیبان و معیشت جوامع تأکید می‌کند. تجربه کشورها و مناطق جنگ‌زده نشان می‌دهد که آسیب‌پذیری زنجیره‌های دامپروری صرفاً ناشی از تخریب مستقیم مزارع و واحدهای تولیدی نیست؛ بلکه گاه اختلال در خدمات و جریان تأمین، حتی در مناطقی دور از کانون درگیری، می‌تواند فعالیت اقتصادی را با دشواری جدی مواجه کند.

با این حال، شاید مهم‌ترین تفاوت صنعت دام و طیور با بسیاری از صنایع دیگر، در ماهیت زیستی و زمان‌مند فرآیند تولید آن نهفته باشد. در حالی که ممکن است کارخانه‌ای پس از توقف فعالیت و فراهم‌شدن شرایط مناسب، دوباره راه‌اندازی شود، در دامداری و مرغداری، نیازهای زیستی حیوانات مستقل از تداوم فعالیت اقتصادی یا تغییر شرایط سیاسی، همچنان پابرجا هستند. به بیان دیگر، حیوانات نمی‌توانند منتظر پایان جنگ بمانند تا نیازهای زیستی آن‌ها دوباره مورد توجه قرار گیرد. تعویق در تأمین خوراک، اختلال در تهویه، قطع برق، دشواری دسترسی به آب سالم، تأخیر در درمان یا واکسیناسیون و ناتوانی در انتقال به موقع محصولات، می‌توانند به سرعت رفاه حیوانات، سلامت گله‌ها و بهره‌وری اقتصادی واحدها را تحت تأثیر قرار دهند. در برخی شرایط، پیامد این اختلال‌ها تنها کاهش تولید نیست، بلکه افزایش تلفات، بروز بیماری، اُفت کیفیت محصولات و از دست رفتن سرمایه‌ای است که طی ماه‌ها یا سال‌ها شکل گرفته است.

این پیامدها در سطحی گسترده‌تر، اهمیت امنیت غذایی و تاب‌آوری زنجیره‌های تأمین را آشکار می‌سازند. امنیت غذایی تنها به وجود مقدار کافی غذا در یک کشور محدود نمی‌شود؛ دسترسی پایدار و اقتصادی مردم به غذای سالم و مغذی نیز بخشی از این مفهوم است. بنابراین، هنگامی که جنگ تولید محصولات دامی را کاهش می‌دهد، هزینه‌های توزیع را افزایش می‌دهد یا دسترسی گروه‌های مختلف جامعه به فرآورده‌های پروتئینی را محدود می‌کند، مسئله‌ای فراتر از تولید و تجارت شکل می‌گیرد؛ مسئله‌ای که با سلامت عمومی، عدالت در دسترسی به غذا و پایداری معیشت خانوارها ارتباط مستقیم دارد.

با این وجود، پرداختن به پیامدهای جنگ نباید تنها به توصیف خسارت‌ها و برشمردن آسیب‌ها محدود بماند. یکی از وظایف مهم جامعهٔ علمی، بررسی راهکارهایی است که می‌توانند از شدت این آسیب‌ها بکاهند و ظرفیت سازگاری و بازیابی صنعت را افزایش دهند. تنوع بخشی به منابع تأمین نهاده‌ها، طراحی ذخایر راهبردی متناسب با نیازهای واقعی تولید، تقویت زیرساخت‌های انرژی و آب، توسعهٔ سامانه‌های هشدار و پایش بیماری‌ها، تدوین برنامه‌های تداوم کسب و کار برای واحدهای تولیدی و تقویت هماهنگی میان بخش خصوصی و نهادهای مسئول، از جمله محورهایی هستند که بررسی علمی و عملی آن‌ها می‌تواند به افزایش آمادگی صنعت در برابر بحران کمک کند. همچنین، تجربه‌های حاصل از جنگ‌ها و بحران‌های گذشته باید به فرصتی برای بازنگری در سیاست‌ها، روش‌های مدیریتی و اولویت‌های پژوهشی تبدیل شوند. شناسایی دقیق نقاط آسیب‌پذیر زنجیرهٔ تولید، ارزیابی سناریوهای احتمالی اختلال، بررسی تأثیر بحران‌ها بر بهره‌وری و سلامت حیوانات و تجزیه و تحلیل پیامدهای اقتصادی و اجتماعی جنگ، می‌تواند به تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر مدیران، سیاست‌گذاران، پژوهشگران و فعالان این صنعت کمک کند. در این مسیر، پیوند میان پژوهش دانشگاهی و تجربه میدانی تولیدکنندگان، کارشناسان علوم دامی و دامپزشکان اهمیتی اساسی دارد؛ چرا که راهکارهای مؤثر برای مدیریت بحران باید هم از پشتوانه علمی برخوردار باشند و هم با محدودیت‌ها و واقعیت‌های عملیاتی صنعت سازگار شوند.

بر همین اساس، در این ویژه‌نامه از نشریه علمی- ترویجی (حرفه‌ای) دامِستیک، با همت تیم تخصصی نشریه، بر آن شده‌ایم تا جنگ و پیامدهای آن را از نظر علمی و تخصصی مورد بررسی و ابعاد مختلف تأثیر آن بر تحقیقات، زیرساخت‌ها و فعالیت‌های صنعت دام و طیور را مورد توجه قرار دهیم. هدف ما آن است که با نگاهی فراتر از رویدادهای روز، تأثیر جنگ بر زنجیرهٔ تأمین نهاده‌ها، سلامت و رفاه حیوانات، عملکرد واحدهای تولیدی، خدمات علوم دامی و دامپزشکی، صنایع وابسته و روندهای پژوهشی را بهتر بشناسیم و زمینه گفت‌وگویی علمی درباره راهکارهای کاهش آسیب و افزایش تاب‌آوری این صنعت را فراهم آوریم.

در پایان، یادآوری این نکته ضروری است که پایداری صنعت دام و طیور در شرایط بحرانی، تنها به معنای حفظ ظرفیت تولید نیست؛ بلکه به معنای حفاظت از موجودات زنده، صیانت از معیشت فعالان این حوزه، استمرار دسترسی جامعه به غذای سالم و حفظ توان علمی و فنی کشور برای عبور از بحران نیز هست. توجه به این ابعاد، مسئولیتی مشترک بر دوش پژوهشگران، کارشناسان علوم دامی، دامپزشکان، تولیدکنندگان، مدیران و سیاست‌گذاران قرار می‌دهد؛ مسئولیتی که اهمیت آن در روزگار جنگ، بیش از هر زمان دیگری آشکار می‌شود.

Publisher Note
Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:
https://domesticsj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm

Domestic; 26 (Special Issue): 4-7

Scientific-Extensional (Professional) Journal

Domestic

Animal Science Students Scientific Association at the University of Tehran, Summer 2026

https://domesticsj.ut.ac.ir/article_109603.html

Editorial Note

War: A Test of the Resilience of the Livestock and Poultry Industry

Omid Bouzari[1*]

[1] Ph.D. Candidate of Animal and Poultry Physiology, Department of Animal Science, University College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran, Karaj, Alborz, Iran

https://doi.org/10.22059/domesticsj.2026.109603

Wars are among the most devastating events capable of transforming the course of a nation's life, with consequences that extend far beyond battlefields and geographical boundaries. These consequences permeate every aspect of human existence, from the deepest layers of individual and family life to the most complex economic, social, scientific, and industrial structures. In addition to inflicting human suffering and causing psychological and social harm, war can undermine the economic foundations of society, disrupt production infrastructure, and seriously interrupt a country's scientific and industrial development. Under such circumstances, different industries face distinct yet interconnected challenges, depending on the nature of their activities, their degree of dependence on infrastructure, and the complexity of their supply chains. Within this context, the livestock and poultry industry occupies a distinctive position. This industry not only deals with living organisms and their continuous needs but also constitutes one of the pillars of a society's food security. Its significance extends beyond the production of meat, milk, eggs, and other animal products; it is also closely linked to employment, the livelihoods of rural and urban households, the sustainability of associated businesses, and public access to high-quality protein sources. Consequently, any widespread disruption to the activities of this industry may have implications that extend beyond the economic losses incurred by producers, also affecting food security and public health. One of the fundamental characteristics of the livestock and poultry industry is the continuity and interdependence of its components. Production on a livestock or poultry farm does not constitute an independent activity isolated from other sectors; rather, it depends on an extensive network of activities, infrastructure, and services. The supply of feed inputs, transportation, the production and distribution of veterinary drugs and vaccines, veterinary services, the provision of energy and water, slaughterhouses, meat-processing industries, dairy-processing plants, cold chains, and distribution networks all play a role in sustaining the industry's operations. Disruption to any one of these links can spread to other components and ultimately compromise the performance of the entire chain. This interdependence becomes particularly significant under wartime conditions. Infrastructure destruction, insecurity along transportation routes, trade restrictions, disruptions to imports, difficulties in the movement of goods, limited access to financial resources, and reduced market predictability can all disrupt the normal flow of production activities.

***Corresponding Author E-mail:** omid.bouzari@ut.ac.ir

Section: Animal and Poultry Physiology **Associate Editor:** Dr. Mohammad Javad Karimi Sabet

Received: 26 Aug 2026 **Revised:** -- --- ---- **Accepted:** 29 Aug 2026 **Published online:** 31 Aug 2026

Citation: Bouzari O. War: A Test of the Resilience of the Livestock and Poultry Industry. *Professional Journal of Domestic*, 2026;26(Special Issue): 4–7.

Note continued …

The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), in its report on the resilience of livestock value chains in conflict-affected areas, also emphasizes the need to consider the connections among production, markets, support services, and community livelihoods. Experiences in war-affected regions demonstrate that the vulnerability of livestock value chains does not arise solely from the direct destruction of farms and production facilities. In some cases, disruptions to services and supply flows can seriously impede economic activity even in areas far removed from the epicenter of conflict.

Nevertheless, perhaps the most significant distinction between the livestock and poultry industry and many other industries lies in the biological nature and time-dependent characteristics of its production processes. Whereas a factory may resume operations after a shutdown once suitable conditions have been restored, the biological needs of animals in livestock and poultry farming persist regardless of the continuity of economic activity or changes in political circumstances. In other words, animals cannot wait for the war to end before their biological needs are addressed again. Delays in feed provision, disruptions to ventilation, power outages, difficulties in accessing clean water, delays in treatment or vaccination, and the inability to transport products in a timely manner can rapidly affect animal welfare, herd and flock health, and the economic productivity of production units. Under certain circumstances, the consequences of these disruptions extend beyond reduced production to increased mortality, disease outbreaks, declining product quality, and the loss of capital accumulated over months or years.

At a broader level, these consequences underscore the importance of food security and the resilience of supply chains. Food security is not limited to the availability of sufficient quantities of food within a country; people's sustained and affordable access to safe and nutritious food is also an integral part of this concept. Therefore, when war reduces the production of animal products, increases distribution costs, or restricts different segments of society from accessing protein-based products, the issue extends beyond production and trade. It becomes a matter directly associated with public health, equity in access to food, and the sustainability of household livelihoods.

Nevertheless, addressing the consequences of war should not be limited to describing losses and enumerating the resulting damage. One of the important responsibilities of the scientific community is to examine strategies that can mitigate these adverse effects and enhance the industry's capacity to adapt and recover. Diversifying sources of input supply, establishing strategic reserves tailored to actual production requirements, strengthening energy and water infrastructure, developing disease surveillance and early-warning systems, formulating business continuity plans for production units, and strengthening coordination between the private sector and responsible institutions are among the key areas whose scientific and practical investigation can help improve the industry's preparedness for crises.

Furthermore, experiences gained from past wars and crises should be transformed into opportunities to reassess policies, management practices, and research priorities. Precisely identifying vulnerable points within the production chain, evaluating potential disruption scenarios, investigating the effects of crises on animal productivity and health, and analyzing the economic and social consequences of war can help managers, policymakers, researchers, and industry stakeholders make more informed decisions. In this regard, the connection between academic research and the field experience of producers, animal science specialists, and veterinarians is of fundamental importance, as effective crisis management strategies must be both scientifically grounded and compatible with the operational constraints and realities of the industry.

Accordingly, in this special issue of the Domestic journal, the editorial board has undertaken to examine war and its consequences from a scientific and specialized perspective, focusing on its various effects on research, infrastructure, and activities within the livestock and poultry industry. Our aim is to look beyond current events to develop a better understanding of the effects of war on the supply chain for production inputs, animal health and welfare, the performance of production units, animal science and veterinary services, associated industries, and research activities, while creating opportunities for scientific dialogue on strategies to mitigate harm and enhance the resilience of this industry.

Finally, it is essential to emphasize that the sustainability of the livestock and poultry industry under crisis conditions means more than merely preserving production capacity. It also entails protecting living organisms, safeguarding the livelihoods of those working in this sector, ensuring the continued public availability of safe and healthy food, and preserving the country's scientific and technical capacity to overcome crises. Addressing these dimensions places a shared responsibility on researchers, animal science specialists, veterinarians, producers, managers, and policymakers—a responsibility whose importance becomes more evident during wartime than at any other time.

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticsj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm